

**ГРОЗА АНДРІЙ АНДРІЙОВИЧ,
ШОР АНАСТАСІЯ МАКСИМІВНА**

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ
ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ**

На сьогодні проблема захисту прав дітей під час збройних конфліктів є однією з найбільш актуальних проблем міжнародного права. Діти завжди були і залишаються найменш захищеною соціально-демографічною верствою населення, і тому потребують особливої уваги як зі сторони держав, міжнародних організацій, так і суспільства в цілому. Подібне традиційно пов'язується з тим, що діти в силу свого вікового, фізичного, морально-духовного розвитку не здатні повною мірою усвідомлювати характер своїх дій, передбачувати їх наслідки, давати об'єктивну оцінку діям інших осіб, легко піддаються навіюванню з боку дорослих.

Значний внесок щодо вирішення проблеми захисту прав дітей під час збройних конфліктів зробили у своїх працях, зокрема, такі вчені, як П.М. Новаковський, Н.М. Опольська, І.М. Попов, Н.О. Філіпська, П.А. Щелін та ін.

Без сумніву, в умовах збройних конфліктів, діти – особливо уразлива вікова група населення, яка внаслідок бойових дій зазнає значних обмежень законодавчо закріплених і гарантованих державою прав та свобод.

Особливої уваги заслуговує позиція, згідно з якою питання захисту прав дітей під час збройних конфліктів слід розглядати у двох площинах: захист дітей як жертв війни та заборона участі дітей у збройному конфлікті [2, с. 15].

Слід зазначити, що основоположними міжнародно-правовими актами, які закріплюють та захищають права дітей як жертв війни є: Конвенція ООН про права дитини (1989), що прямо забороняє використання дітей та підлітків в якості солдат під час воєнних дій, а також Женевські конвенції про захист жертв війни (1949) і Додаткові протоколи до Женевських конвенцій (1977).

Однак, незважаючи на існування вищезазначених міжнародних норм, у світі систематично трапляються випадки порушення прав дітей під час збройних конфліктів, особливо в країнах Африки, Азії, Латинської Америки. На жаль, Україна теж не є виключенням. Так, за даними Моніторингової місії ООН, упродовж збройного конфлікту на сході України,

з 14 квітня 2014 року по 30 квітня 2021 року, загинули 152 дитини. Також 146 дітей отримали поранення.

На думку Н. М. Опольської, бойові дії є грубим порушенням прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, сімейне виховання, захист від усіх форм насилля та втягнення у воєнні дії і збройні конфлікти, вибору місця проживання дитини та ін. [4, с. 282].

Реалії сьогодення вказують на те, що все частіше молоді люди, а іноді просто діти відіграють активну роль у збройних конфліктах – як безпосередні учасники бойових дій. Як зазначає Едуардо Галеано: «На війні ці маленькі солдати працюють, вбиваючи, і найголовніше – вмираючи. Хоча доля як дівчат, так і хлопчиків – трагічна, дівчата-солдати страждають від додаткових принижень. Це проблема, яку ще треба буде розв'язати». На перший погляд може здатись, що використання дітей у якості солдат є поодинокими випадками, але така думка не відповідає дійсності, про що свідчить активна участь дітей та підлітків у кровопролитних конфліктах у Чаді, Демократичній Республіці Конго, Сьєрра-Леоне, Сомалі, Афганістані, Іраку, Шрі-Ланці, Судані, Уганді та ін. Сторони збройного конфлікту часто не замислюються над способами, якими вони прагнуть виграти війну, часто не цураючись такого віроломства, як залучення дітей до воєнних дій, що показує всю аморальність і жах війни як способу вирішення внутрішньодержавних та міжнародних конфліктів [5, с. 239].

Слушною є думка І. М. Попова, який, вивчивши міжнародний досвід, висвітлив питання ефективної протидії «дітям-солдатам», назвавши «нетрадиційними» бойові дії, що відбуваються за участю неповнолітніх осіб [3, с. 102]. Слід зазначити, що війна завдає таким особам жакливіх фізичних і психологічних страждань, і в майбутньому діти-солдати навряд чи зможуть стати повноцінними та здоровими громадянами. Враховуючи вищенаведене, світова спільнота повинна відгукнутись на захист дітей, які є учасниками збройних конфліктів, адже використання дітей в якості «пішок» у війні – означає поставити під питання не тільки власне майбутнє, а й майбутнє усього світу [1, с. 683].

Таким чином, наявність низки вищезазначених надзвичайно складних проблем, що наразі мають місце у сфері захисту прав дітей під час збройних конфліктів, свідчать про нагальну необхідність проведення подальших наукових досліджень задля вдосконалення існуючих міжнародно-правових норм, спрямованих на захист їх прав, що у свою чергу, допоможе дітям мати спокійне дитинство та щасливе майбутнє.

Список використаних джерел

1. Новаковський П. М. Діти зі зброєю у руках: жахливі реалії сучасного сьогодення. *Міжнародні читання з міжнародного права пам'яті професора П. Є. Казанського* : матер. третьої міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 2–3 листопада 2012 р.) / відп. за випуск М. І. Пашковський ; НУ «ОЮА». Одеса : Фенікс, 2012. С. 681–684.
2. Збірник навчальних текстів курсу «Захист та забезпечення прав дітей та молоді груп з 38 ризику» / С. Буров, О. Гатіятуллін, Р. Коваль, А. Кориневич, О. Лазаренко, П. Пархоменко, О. Темченко, Г. Янова. К. : ПП «Видавництво «Сучасний письменник», 2015. 52 с.
3. Конфлікти, що змінили світ / І. М. Попов, П. А. Щелін та ін. ; худож.-оформювач О. А. Гугалова-Мешкова. Х. : «Фоліо», 2020. 186 с.
4. Опольська Н. М. Права дітей, які постраждали внаслідок збройного конфлікту. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право (Право)*. Вип. 27. 2015. № 27. С. 278–283.
5. Філіпська Н. О. Протидія використанню дітей-солдат у військових конфліктах. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 3. С. 238–241.

Науковий керівник: асистент кафедри Музика В. В.

СФІМОВА ВЛАДА АНТОНІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»

ГІБРИДНА ВІЙНА: ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ

Постійний стрімкий розвиток технологій та зростання ролі інформаційного кіберпростору вносять певні корективи в усі сфери життєдіяльності, зумовлюють появу нових видів зброї та стратегій ведення збройних конфліктів. Це породжує гостру необхідність модернізації норм міжнародного права, зокрема міжнародного гуманітарного права, для ефективного протистояння сучасним викликам.

Феномен «гібридної війни» не є відносно новим. Ще на початку 2000-х років політологи почали говорити про нову «сучасну війну», яка відрізняється від «традиційної» своїми механізмами впливу, війсьними пріоритетами та засобами здійснення атак [4]. Проте, не зважаючи на долі тривалий час існування такої «проблеми», в міжнародному праві відсутнє конвенційне визначення та інтерпретація поняття «гібридна війна».

Загалом гібридна війна – комплекс заходів, який поєднує у собі традиційні та нетрадиційні методи, пов'язанні із застосуванням конвенційної зброї, веденням партизанської війни, тероризмом, кібервійною та злочинною поведінкою з метою